

Azərbaycan dövlətçiliyinin ideoloji memarı

Azərbaycan xalqı əsrlər boyunca azad yaşamaq, öz taleyini özü müəyyən etmək istəyib. Bu milli ruh, imperiyaların, yad hakimiyyətlərin, totalitar rejimlərin təsiri altında olsa da, heç zaman sönməyib. Xalqın bu istəyi SSRİ kimi sərt və mərkəzləşdirilmiş bir sistemdə yaşadığı illərdə də qorunub saxlanıldı. Bu dövrdə Azərbaycan xalqının milli ideologiyasının, dövlətçilik düşüncəsinin formalaşması, ilk növbədə, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin uzaqgörən siyasətinin nəticəsi idi.

1969-cu ildə Azərbaycan Kommunist Partiyasının birinci katibi seçilən Heydər Əliyev, əslində, mövcud sistemin imkanlarından istifadə edərək milli dövlətçiliyin təməl sütunlarını inşa etməyə başladı. O, iqtisadiyyat, təhsil, mədəniyyət, hərbi, kadr hazırlığı sahələrində planlı şəkildə həyata keçirdiyi islahatlarla Azərbaycanın gələcək müstəqilliyini ideoloji və praktiki baxımdan təmin edən baza yaratdı.

Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə respublikada geniş sənayeləşmə prosesi başladı. Neft sənayesindən tutmuş maşınqayırma, kimya, yüngül sənaye sahələrinə qədər müxtəlif istiqamətlərdə iri müəssisələr yaradıldı. Bütün bunlar Azərbaycanın iqtisadi potensialının möhkəmlənməsinə, müstəqil düşüncə tərzinin formalaşmasına səbəb oldu.

Siyasi baxımdan daha mühüm addım isə milli kadrların formalaşdırılması idi. Onun rəhbərliyi ilə minlərlə azərbaycanlı gənc SSRİ-nin qabaqcıl ali məktəblərinə göndərildi, dövlət idarəçiliyi, mühəndislik, hərbi, diplomatiya kimi sahələr üzrə ixtisaslaşdı.

Bu kadrlar sonralar Azərbaycanın müstəqillik dövründə dövlətin qurulmasında aparıcı rol oynadılar.

SSRİ rəhbərliyi uzun müddət azərbaycanlıların hərbi sahəsində irəli çəkilməsinə imkan verməmişdi. Lakin Heydər Əliyev bu məhdudiyyətləri aşaraq 1971-ci ildə Cəmsid Naxçıvanski adına Hərbi Liseyi yaratdı. Sonrakı illərdə daha geniş hərbi təhsil imkanları formalaşdı. Bu, təkcə bir məktəb deyil, milli özünüdərkən və müstəqil ordu quruculuğunun ilk təməli idi.

Heydər Əliyev mədəniyyətə xüsusi diqqət ayırırdı. Onun dövründə çəkilən filmlər, yazılan əsərlər Azərbaycan xalqının qəhrəmanlıq salnaməsini, azadlıq uğrunda mübarizəsini təbliğ edirdi. "Dədə Qorqud", "Babək", "Nəsimi", "Yeddi oğul istərəm", "Qatır Məmməd" kimi ekran əsərləri milli şüurun yüksəlməsində mühüm rol oynadı. Eyni zamanda repressiyaya məruz qalmış ədiblərin adlarının bərpası, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinə dair xatirələrin yenidən ədəbiyyat və tarixə gətirilməsi gələcək ideoloji dirçəliş

üçün zəmin yaratdı. 1978-ci ildə qəbul edilən Azərbaycan SSR-in Konstitusiyasında ilk dəfə olaraq Azərbaycan dili dövlət dili kimi təsbit edildi. Bu, milli kimliyin və mədəni irsin hüquqi müstəvidə tanınması idi və Heydər Əliyevin bu istiqamətdə göstərdiyi qətiyyətin təcəssümü idi.

Heydər Əliyevin dövlətçiliyə və milli maraqlara bağlılığının ən parlaq təzahürlərindən biri isə 1990-cı ilin 20 Yanvar faciəsinə verdiyi sərt və prinsipial reaksiyası oldu. Həmin vaxt artıq vəzifədən uzaqlaşdırılmış və təqiblərə məruz qalmış Ulu Öndər, həyatını təhlükəyə ataraq Moskvada Azərbaycanın daimi nümayəndəliyinə gəldi və burada SSRİ rəhbərliyini açıq şəkildə ittiham edən bəyanatla çıxış etdi. Bu, SSRİ daxilində azərbaycanlıların müdafiəsi naminə göstərilən ilk və yeganə yüksək səviyyəli etiraz idi. Onun bəyanatı yalnız xalqın qürurunu deyil, həm də beynəlxalq aləmdə Azərbaycanın haqlı mövqeyini çatdırmaq baxımından strateji rol oynadı. Həmin günlərdə Heydər Əliyev bir daha sübut etdi ki, o, yalnız sovet dövrünün yox, həm də gələcək müstəqil Azərbaycanın lideridir.

1993-cü ildə xalqın tələbi ilə hakimiyyətə qayıdan Heydər Əliyev artıq sovet dövründəki təməllər üzərində müstəqil Azərbaycanın əsaslarını qurmağa başladı. Bu dövrün ən mühüm hadisələrindən biri "Əsrin müqaviləsi" idi. 1994-cü ildə imzalanan bu müqə-

vilə ilə Azərbaycan beynəlxalq enerji bazarına inteqrasiya etdi, transmilli neft-qaz layihələri üçün etibarlı tərəfdaşa çevrildi. Bu müqavilə təkcə iqtisadi deyil, həm də geosiyasi dönüş nöqtəsi oldu. Azərbaycan dünya enerji siyasətində strateji mövqə qazandı. Daha sonra Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri, Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri kimi layihələr regionun enerji xəritəsini dəyişdi. Bu strategiya, əslində, milli gəlirləri artırmaqla yanaşı, Azərbaycanın siyasi suverenliyini də möhkəmləndirdi.

Bugünkü Azərbaycan - güclü orduya, inkişaf edən iqtisadiyyata, milli özünüdərkə yüksək olan cəmiyyətə sahib bir dövlətdir. Bu reallıq birdən-birə yaranmadı. Bu, illərlə qurulan ideoloji sistemin, planlı kadr siyasətinin, iqtisadi və hərbi təməllərin, diplomatik ustalığın nəticəsidir. Bu yolun banisi isə məhz Heydər Əliyevdir. O, sovet dövründə mövcud sistemin imkanlarını milli maraqlar naminə istifadə etməyi bacardı. Müstəqillik dövründə isə bu təməllər üzərində Azərbaycanı regionun lider dövlətinə çevirdi. Onun qoyduğu ideoloji miras və strateji kurs bu gün də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir.

Elçin MİRZƏBƏYLİ,
Milli Məclisin deputatı,
Ədalət, Hüquq, Demokratiya
Partiyasının sədr müavini